

**"Lille sensation": Jødisk liv i Danmark måske meget ældre end antaget.
Dokument antyder, at jødisk historie i Danmark går tilbage til 1424,
cirka 200 år tidligere end før antaget.
Jødisk liv fejrer dermed 600 år denne uge.
01.02.2024**

Tobias Stern Johansen skriver fra Tyskland

Et nyt dokument viser, at der har været jøder i Danmark i 600 år. Her ses en gravsten fra den jødiske afdeling på Randers Østre Kirkegård.

Det sker ikke så tit, at en fødselar pludselig bliver et par hundrede år ældre. Sidste år kunne Danmark fejre 400-året for jødisk tilstedeværelse i Danmark. Nu tyder meget imidlertid på, at Danmark allerede i dag torsdag (den 1. februar) kan fejre 600-året.

Hidtil er man gået ud fra, at der har boet jøder i Danmark siden 1600-tallet, og at de i 1682 fik lov af kongen til at bygge den første synagoge i Fredericia. Men statsarkivaren for den nordtyske delstat Slesvig-Holsten er netop stødt på et dokument, der har fået historikere til at "spærre øjnene op", skriver nyhedsbureauet dpa.

Dokumentet er fra hertugdømmet Lauenburg og dateret den 1. februar 1424 - altså for præcis 600 år siden - og det nævner kristne og jødiske pengeudlånere. Lauenburg var på dette tidspunkt en del af Danmark. Lederen af statsarkivet, professor Rainer Hering, kalder dokumentet for en "lille sensation".

"Det er den ældste henvisning til jøder i Lauenburg og dermed, så vidt vi ved, i det område, der nu er Slesvig-Holsten," siger han ifølge flere medier. "Dette dokument gør det nu klart, at jøder kan have boet her mere end 150 år tidligere," siger han.

Det 600 år gamle dokument har været opbevaret på statsarkivet i Slesvig siden 1800-tallet. Statsarkivaren blev opmærksom på dokumentet, da han gennemsøgte arkivets dokumenter om jøder i forbindelse med et besøg af delstatens antisemitisme-kommissær, Gerhard Ulrich, sidste år.

Fundet betyder dog ikke, at der skal fejres endnu en jubilæumsfest i år, understreger Henri Goldstein, formand for Det Jødiske Samfund i Danmark. "Vi fejrede 400-året sidste år, og vi har ikke i sinde at fejre noget 600-års-jubilæum i år," siger han.

"At der har været enkelte jøder spredt rundt omkring i riget før 1600, er jeg ikke i tvivl om. Men det gør det ikke til et organiseret jødisk liv, hvor der er et jødisk samfund og en synagoge og en menighed, og hvor der officielt fra dansk side er en officiel invitation for jøder til at bo i Danmark,

som det var tilfældet i 1622. Det er det, vi fejrer, og det er det, der tæller hos os," siger Henri Goldstein.

De jøder, som var i Danmark før 1622, var som regel alene, og der var kun tale om nogle få personer. For eksempel ankom Jacob Jøde til Helsingør fra Amsterdam i 1592 for at opbygge sin forretning, hvor han handlede med valuta. Hans efternavn var et andet, men manden, der registrerede ham i protokollerne, skrev "Jøde". Hver dag skrev Jacob Jøde med sin hustru i Amsterdam. Hun fortalte ham, hvordan det gik med deres to små børn, og han fortalte om byens indbyggere, som så en smule skævt til ham, selvom de var vant til fremmede. Efter to år rejste han tilbage til familien og menigheden i Amsterdam.

Direktør for Dansk Jødisk Museum Janus Møller Jensen mener heller ikke, at fundet danner grundlag for at omskrive de danske jøders historie.

"Nu er jeg altid klar til et godt jubilæum. Men der er et stykke vej fra, at man har dokumenter om enkelte jøder til, at der har været en kontinuerlig tilstedeværelse. Men når det er sagt, er det et meget interessant fund, som jeg glæder mig til at høre mere om," siger han ifølge Flensborg Avis. Yderligere forskning skal nu belyse, om der virkelig boede jøder i Slesvig-Holsten længe før 1600-tallet.

Siden nazisternes folkemord på seks millioner jøder for otte årtier siden, har tyskerne gjort en stor indsats for at belyse og fastholde mindet om forbrydelserne og beskytte de jøder, som i dag bor i Tyskland. Men ligesom i de øvrige tyske delstater er antallet af antisemitiske lovovertrædelser efter Hamas' angreb på Israel i oktober steget i Slesvig-Holsten. Situationen er så alvorlig, at beskyttelsen af jøder skal indskrives i den nordtyske delstats forfatning, meddelte delstatens regering med ministerpræsident Daniel Günther fra det kristendemokratiske CDU i spidsen inden jul.

Af frygt for at blive angrebet vil jøder ikke afsløre deres identitet og tør ikke længere gå i synagogen. Derfor skal jødisk liv have en særlig beskyttelse, sagde Günther ifølge Norddeutsche Rundfunk. Til delstatens jøder sagde han:

"Vi er på jeres side, I er en del af vores land, og vi som majoritetssamfund har til opgave at stå op imod alle antisemitiske tendenser."

Venligst "sakset" fra Kristeligt Dagblad's e-avis den 1. februar 2024.